

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δωδέκατος Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ φρ. 12, ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ φρ. 20. — Ἀτ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι. — Πρακτικὸν τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 15 Νοεμβρίου 1881

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΕΓΛΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ*].

Α'

Ἐάν τυχαῖόν τι συμβεβηκὸς ἐκ τῶν ἀπειρῶν ἐκείνων, ἐξ ὧν σύγκειται ὁ ἀνθρώπινος βίος, σὲ ἀναγκάσῃ, ἐνῶ διέρχῃσαι τὴν πόλιν Poitiers, νὰ σταθῆς ἐπὶ δολοκλήρον ἡμέραν εἰς αὐτήν, ἔνθα ὑποθέτω ὅτι δὲν ἔχεις οὔτε συγγενεῖς, οὔτε φίλους, οὔτε συμφέροντα ἀπαιτοῦντα τὴν παρουσίαν σου, ἀναποφεικτικῶς θέλεις καταληθῆ μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας ὑπὸ τῆς ἀφορήτου ἐκείνης ἀνίας, ἥτις ἐπικαίηται ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ὡς βαρεῖα καὶ πνιγηρὰ ἀτμοσφαῖρα, γινομένη ἰδίως ἐπαισθητὴ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην τοῦ Poitou.

Καὶ ἀληθῶς, ἐξαιρουμένης τῆς Βούργης (Bourges), οὐδεμίαν ἄλλην πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν γνωρίζω, ὅπου τὸ ἀόρατον τοῦτο βευστόν, τὸ διαπεραστικώτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ μιστράλ καὶ τοῦ σιρόκο, ἔχει περισσοτέραν δριμύτητα· διότι ἐκεῖ εἰσχωρεῖ ἐν ἀναρεί εἰς ὅλον σας τὸ εἶναι καὶ σὰς καταλαμβάνει ἐξ ἀπροόπτου. Τοῦλάχιστον εἰς Βούργην, ὅπως ἐξορίσθητε τὴν ἐπιδημίαν ταύτην, δύνασθε νὰ ἐπιχειρήσητε ἐπίσκεψιν εἰς μίαν τῶν ὠραιότερων μητροπόλεων, ἃς ἤγειρε ποτε ἡ τέχνη καὶ ἡ πίστις τῶν καθολικῶν· ἐντὸς αὐτῆς ἔχετε ἄπειρα πράγματα νὰ θαυμάσητε καὶ νὰ ἐπασχολῆτε τὴν περιέργειάν σας ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα καὶ ἔτι πλέον· δὲν σὰς ἀναφέρω δὲ καὶ τὸ μέγαρον τοῦ Jacques Cœur, ἕτερον θαυμάσιον ὅπου δύνασθε ἀνενόηλοι νὰ φιλοσοφῆτε ἐπὶ τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν βασιλέων. Τέλος εἰς τὰς μακρὰς ἐκείνας καὶ ἐρήλους ὁδοὺς, ἔνθα τὸ χόρτον αὐξάνει μετὰ τῶν λιθοστρώτων, καὶ ἐνώπιον τῶν ἐπιβλητικῶν ἐκείνων μεγάρων, ἅτινα μελαγχολικῶς ὑψοῦνται εἰς τὰ ἔρημα βάρη τῶν περιβόλων των, ἢ ἀνία λαμβάνει ἀνεπαισθητῶς χαρακτῆρά τινα μελαγχολίας μὴ ἀμοιρούσης θεληγῆτρων· διότι ἡ Βούργη ἔχει τὴν ποίησιν μοναστηρίου, τὸ Poitiers ὅμως εἶναι ἀληθὲς τάφος.

Ἄν λοιπόν, μ' ὅλας τὰς εἰλικρινεῖς εὐχὰς, ἃς ἀποτείνω ὅπως σὲ φυλάξῃ ἡ τύχη, κκοποιόν τι πνεῦμα, συμβεβηκὸς τι ἀπρόοπτον, ἤθελέ σε σταματήσει ἐντὸς τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων τοίχων, τὸ

* Βιογραφικὴν σημείωσιν περὶ τοῦ Ἰουλίου Σανδῶ καὶ χαρακτηρισμὸν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἔστια» ἐν ἀρ.θ. 196 τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1879, σελ. 609 τοῦ Η' τόμου.

καλλίτερον, τὸ ὁποῖον ἤθελες κάμει, εἶναι ν' ἀπομακρυνθῆς ὅσον τάχιον αὐτῶν.

Ἡ ἐξοχὴ ἀπέχει μάλις βήματά τινα. Τὰ δὲ περίχωρα, ἂν καὶ δὲν εἶναι πολὺ γραφικὰ, ἔχουσιν ὅμως τοποθεσίας τερπνάς καὶ καταπρασίνους. Σπεῦτε λοιπὸν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Κλαίν. Ὁ Κλαίν εἶναι μικρὸς ποταμὸς, εἰς ὃν ἡ Βιέννη¹ παραχωρεῖ τὴν τιμὴν τοῦ νὰ ἀρδεύῃ τοὺς λειμῶνας τῆς ἐπαρχιακῆς ταύτης πρωτεύουσῆς. Ἐντούτοις ὁ Κλαίν εἶνεκα τῆς τιμῆς ταύτης δὲν εἶναι οὔτε παταγώδης, οὔτε υπερήφανος· ἀπ' ἐναντίας κανονικὸς εἰς τὴν πορείαν του, κυλίζει ἡσύχως καὶ μετριοφρόνως τὰ ὕδατά του, χωρὶς νὰ ποιοῦται διότι διέρχεται παρὰ τοὺς πόδας μιᾶς βασιλικῆς αὐλῆς, μιᾶς ἐπισκοπικῆς ἑδρας καὶ ἐνὸς νομαρχικοῦ μεγάρου.

Ἄν δὲ ἀκολουθήσης τὴν ἀτραπὸν, ἀντιθέτως πρὸς τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ, θέλεις μετὰ μιᾶς ἢ δύο ὥρων περίπατον, εὔρεθῃ εἰς κοιλάδα χαριστάτην, σχηματιζομένην ὑπὸ τοῦ κυκλοτεροῦς ἀνοίγματος δύο λόφων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ῥέει ὁ Κλαίν.

Φαντάσθητε δύο ἀμφιθέατρα καταπράσινα, τὸ ἐν ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου, χωριζόμενα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀντανεκλῶντος ἀμφοτέρω. Πυλικά γέφυρα, ἧς αἱ ἀψίδες καλύπτονται ὑπὸ χλόης καὶ μυριῶν λεπτοφυῶν βρύων, ἐνώνει τὰς δύο ὄχθας. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὁ Κλαίν πλατυνόμενος, ὅπως καὶ αἱ περιβάλλουσαι αὐτὸν κοιλάδες, σχηματίζει μεγάλην δεξαμενὴν, δεξαμενὴν στιλπνὴν καὶ διαυγεστάτην, ἥτις ἐκτείνεται ὡς μέγα καὶ ἀδιάσπαστον κάτοπρον μέχρι τοῦ φραγεοῦ, ἔνθα τὸ κρύσταλλον ἐκεῖνο θλάται καὶ καταπίπτει εἰς βανίδας μυριοτρόπως χρωματιζόμενας ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Ἐν τούτοις πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ μέγαρον τῶν Λασεγλιέρ, ἀληθὲς κομψοτέχνημα τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως, κάθηται ὑπερηφάνως ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἀπὸ τοῦ ὄροπεδίου του θεωρεῖ κυματίζοντα ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ σκιερὰ καὶ καταπράσινα δάση τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸ παραδείσου, ἐνῶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, τὸ μικρὸν φρούριον τοῦ Βωμπέρ, ἀποκρυπτόμενον κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ συμπλέγματος δρυῶν, φαίνεται ὡς θεωροῦν μὲ ὕψος ταπεινὸν καὶ θλι-

1. Ἄλλος οὗτος ποταμὸς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας.

βερὸν τὸ ἀγέρωχον μεγαλείου τοῦ γείτονός του.

Ἡ τοποθεσία αὕτη βεβαίως θέλει σοὶ ἀρέσει, καὶ ἐὰν ἤκουσας πρότερον τὴν διήγησιν τοῦ δράματος, ὅπερ συνέβη εἰς τὴν ἡσυχον ταύτην κοιλάδα, ἵσως ἐπισκεπτόμενος αὐτὴν αἰσθάνῃς τι ἐκ τοῦ μυστηριώδους θελητήρου, ὅπερ αἰσθάνεται τις ἐπισκεπτόμενος μέρη καθιερωθέντα ὑπὸ ἱστορικοῦ τινος γεγονότος, ἵσως ἐπὶ τῆς πυκνῆς ἐκείνης χλόης θέλεις ἀναζητήσῃς ἴχνη ἐξαφανισθέντα, ἵσως σκεπτικός καὶ μὲ βῆμα βραδύ βαδίζων ὑπὸ τὴν σιάν τῶν δασῶν θέλεις φέρει εἰς τὸ νοῦν σου ἀναμνήσεις καὶ ὑπάρξεις ἐκλιπούσας.

Ὁ μαρκήσιος Λασεγλιέρ, μόνος κληρονόμος ὀνόματος μέλλοντος νὰ ἐκλείψῃ μετ' αὐτοῦ, ἔζη εἰς τὰ κτήματά του, μὲ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν ἡγεμόνος, ἀσχολούμενος εἰς κυνηγέσια, ἐπιδεικνύων τὸν πλοῦτόν του καὶ εὐεργετῶν τοὺς χωρικοὺς του ἄνευ βλάβης τῶν συμφερόντων του, ὅτε αἴφνης κλονισμὸς συνετάραξε τὸ ἔδαφος καὶ μνησθὸς ὑπόκωφος ἀντήχησε πανταχοῦ, ὡς ὅταν ἡ θάλασσα ἐξαγριωθείτα προμηνύει καταιγίδα. Ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης θυσῆλλης, ἣτις ἀνεστάτωσε τὸν κόσμον· ἀλλ' ὁ μαρκήσιος Λασεγλιέρ δὲν ἐταράχθη ποσῶς, μόλις ἀνησύχησεν ὀλίγον· διότι ἦτο ἐκ τῶν εὐτραπέλων καὶ ἀμερίμων ἐκείνων πνευμάτων, ἅτινα ἐπειδὴ οὔτε εἶδον, οὔτε ἐνόησαν τὸ τί συνέβαινε περὶ αὐτῶν, περιεκυκλώθησαν αἴφνης ὑπὸ τῶν ἐπαναστατικῶν κυμάτων, ὡς παιδία καταληφθέντα ἐξ ἀπροόπτου εἰς τὸ παράλιον ὑπὸ τῆς ἐξορμώσης πλημμυρίδος. Καὶ εἶτε, ὅτε ἐκυνήγει ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν δασῶν του, εἶτε ὅτε ἐκάθητο νοχελῶς ἐντὸς τῆς μεγαλοπροποῦς ἀμάξης του παρὰ τὴν νεκρὰν καὶ ὠραίαν σύζυγόν του, καὶ ἠσθάνετο ἐκυτὸν συρόμενον ὑπὸ τῶν καλπαζόντων ἵππων του ἐπὶ τοῦ θαλάου ἐδάφους τῶν σιερῶν δενδροστοιχιῶν του, εἶτε ὅτε συνήνωνεν εἰς τὴν πολυτελῆ τράπεζάν του τοὺς εὐγενεῖς τῶν περιχώρων, εἶτε ὅτε ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ θεώρου ὑπερηφάνως τοὺς σιτοφόρους ἀγρούς του, τοὺς λειμῶνάς του, τὰ ποιμνιά του, τὰς ἐπαύλεις του, πάντοτε, ὅφ' οἰκνδήποτε ἀποψιν καὶ ἂν ἐξήταζε τὸ πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν ζήτημα, εὗρισκε τὴν παρούσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τοσοῦτον καλῶς ἔχουσαν, ὥστε οὔτε ὑπέθετε ποτε ὅτι ὑπῆρχον ἄνθρωποι σπουδαίως σκεπτόμενοι, ὅπως ἀντικαταστήσωσιν αὐτὴν δι' ἄλλας καλλιτέρας. Ἐν τούτοις, μάλλον διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν συμῶν ἢ χάριν προφυλάξεως, ἔλαβε καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην μετανάστευσιν, ἣτις, ἀληθῶς εἰπεῖν, δὲν ἦτο ἡ ἀπλοῦς περίπατος, ἰδιότροπὸν τι ταξείδιον χάριν καινοτροπίας· διότι δὲν ἐπρόκειτο τότε εἰμὴ νὰ περιμείνωσιν ἕως οὗ κοπάσῃ ἡ μικρὰ ἐκείνη καταιγίς καὶ ἐπανεῖθῃ ἡ αἰθρία· ἀλλ' ἀντὶ νὰ κοπάσῃ, ἡ καταιγίς μετεβλήθη μετ' ὀλίγον εἰς θύελλαν φοβεράν καὶ ὁ οὐρανὸς οὐ μόνον δὲν ἐκαθαρί-

σθη, ἀλλ' ἐσκοτίσθη αἴφνης ὑπὸ αἵματρῶν νεφῶν, νεφῶν ἐκπεμπόντων ἀστραπὰς καὶ κεραυνούς. Τότε μόνον ὁ μαρκήσιος ἤρχισε νὰ ἐνοῆ ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν σοβαρώτερα παρ' ὅσον ἐξέλαβεν αὐτὰ, καὶ ὅτι ἡ κατάστασις ἐκείνη ἠδύνατο νὰ διαρκῆσῃ πολὺ περισσότερον ἢ ὅσον ὑπέθετεν· ἐπέστρεψε λοιπὸν εἰς Γαλλίαν, καὶ συνάξας ἐπιστευμένως ὅ, τι ἠδυνήθη νὰ ἐκποιήσῃ ἐκ τῆς κλοσσιαίας περιουσίας του, ἔδραμε πρὸς συνάντησιν τῆς συζύγου του, ἣτις τὸν περιέμενεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου. Ἐκεῖ ἀπεσύρθη εἰς μικρὰν τινα πόλιν τῆς Γερμανίας, καὶ ἔζησεν ἀφανῶς καὶ μετὰ πολλῶν στερήσεων. Ἡ μαρκησία, ὠραιοτάτη καὶ χαρίεσσα πάντοτε, ὑπέφερε τὴν τύχην της μετ' ὑπομονῆς· ἀλλ' ὁ μαρκήσιος, πλήρης πεποιθήσεως, ἠλπίζε πάντοτε εἰς τὸ μέλλον, μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμαθε τὴν μίαν εἰδήσιν μετὰ τὴν ἄλλην ὅτι ὀλίγοι ἀσήμαντοι ἄνθρωποι, πτωχοὶ καὶ ἀνυπόδητοι, δὲν ἐφοβήθησαν νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῶν στρατευμάτων τῶν πολεμουμένων ὑπὲρ καθιερωμένων δικαιωμάτων, ὅτι τὰ ἐνίκησαν, καὶ ὅτι εἰς τῶν ἐνοικιαστῶν μιᾶς τῶν ἐπαυλέων του, ὀνόματι Ἰωάννης Σταμπλῆ, ἐτόλμυσε νὰ ἀγοράσῃ καὶ κατεῖχεν ἤδη ὡς νόμιμον καὶ ἀτομικὴν του ἰδιοκτησίαν τὸ μέγαρον καὶ τὸν παράδεισον τοῦ Λασεγλιέρ.

Ἀπότου ὑπῆρξαν οἱ Σταμπλῆ καὶ οἱ Λασεγλιέρ, πάντοτε οἱ Σταμπλῆ εὗρισκοντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν εὐπατριδῶν ἐκείνων, ὅθεν εὐλόγως ἡ οἰκογένεια Σταμπλῆ ἠδύνατο νὰ καυχῆθῃ ὅτι εἶχε τὴν καταγωγὴν ἐπίσης ἀρχαίαν, ὅσον καὶ οἱ κύριοί της. Ἦσαν δὲ ἐκ τῶν πιστῶν καὶ ἀφωσιωμένων ἐκείνων ὑπηρετῶν, ὧν ὁ τύπος ἐξέλιπε πλέον μετὰ τῶν μεγάλων τιμαριωτικῶν ἰδιοκτησιῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦταν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν ἀπλοὶ δασοφύλακες, ἔπειτα ὅμως κατήντησαν ἐνοικιασταὶ ἐπαύλειος, καὶ βαθμιδῶν διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς δραστηριότητός των, χάρις ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἀγαθότητα τῶν κυρίων τοῦ μεγάρου, οἵτινες τοὺς ἐβοήθηον πάντοτε, κατάρθωσαν νὰ ἀποκτήσωσι περιουσίαν τινά· καὶ δὲν ἦτο μὲν γνωστὸν πόση ἀκριβὴς ἦτο ἡ περιουσία αὐτῶν, ἀλλὰ γενικῶς ἐπιστεύετο, ὅτι ἦσαν πλουσιώτεροι παρ' ὅσον ἦθελον νὰ φαίνωνται· ὅθεν οὐδέεις ἐξεπλάγη εἰς τὸν τόπον, ὅτε μετὰ τὸ ψήφισμα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὸ κρυπτόν ὄλα τὰ κτήματα τῶν μεταναστευσάντων ἰδιοκτησίαν ἐθνικὴν, εἶδον τὸν Ἰωάννην Σταμπλῆ ἀγοράζοντα ἐπὶ δημοπρασίᾳ τὸν οἶκον τῶν κυρίων του. Ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἐξηκολούθησε νὰ ζῆ πάλιν εἰς τὴν ἐπαυλίαν του ὡς πρότερον, πάντοτε δὲ δραστήριος, φιλόπρονος καὶ μετριοφρων, ἠγόραζε χωρὶς νὰ ἀκούηται καὶ εἰς τιμὰς μετριοπάτας, τμημα μετὰ τμημα, τὰς γαίας τὰς ἡδη πωληθείσας ἢ κατασχεθείσας, καὶ οὕτω καθ' ἕκαστον ἔτος συνήνωνε καὶ συνήρμοζεν οὕτως εἰπεῖν, μίαν πρὸς μίαν, τὰς διαφόρους γαίας

της κατακερματισθείσης ἐκείνης ιδιοκτησίας.

Τέλος, ὅτε ἡ Γαλλία ἠδυνήθη νὰ ἀναπνεύσῃ ἐλευθέρως, καὶ ἡ γαλήνη ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ ἐπανέρχεται, ὁ Σταμπλῆ θέσας βραθυμὸν νὰ ἐπαινῆν πρώϊον τὴν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον τοῦ ἐν τὸς τῆς ζυλίνης καὶ ἀσκεποῦς ἀμάξης του, καὶ καθίσας ἔμπροσθεν ὁ ἴδιος μὲ τὸ μαστίγιον εἰς τὴν μίαν χεῖρα καὶ τὰς ἡνίας εἰς τὴν ἄλλην, ἀνεχώρησεν ὅπως λάβῃ κατοχὴν τοῦ μεγάρου, ὅπερ ἀπετέλει τὴν πρωτεύουσαν τοῦ μικροῦ βασιλείου του. Ἐντούτοις ἡ κατοχὴ αὕτη δὲν ἐγένετο οὔτε τόσον θριαμβευτικῆ, οὔτε τόσον εὐθυμῶς· διότι ἐνῶ διήρχοντο τὰς εὐρείας ἐκείνας αἰθούσας, εἰς ἃς ἡ ἐρημία καὶ ἡ σιγὴ ἐδίδε σοβαρὸν καὶ ἐπίσημον χαρακτῆρα, ἐνῶ ἐβάδιζον ἐπὶ τοῦ πολυτελοῦς δαπέδου, ὑπὸ τὰς χρυσοποικίλους ὀροφάς, ἐν μέσῳ τέλος ὅλης ἐκείνης τῆς λαμπρότητος, τῆς ἀνακαλούσης τοὺς ἀπόντας κυρίους, ἡ σύζυγος· Σταμπλῆ, ἥτις ἦτο ἀπλῆ γυνὴ τοῦ λαοῦ, ἠθράνητα ταραχὴν ἀπερίγραπτον· ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς εἰκόνας τῆς μαρκησίας, ἦν ἀνεγνώρισεν ἐκ τοῦ προσηνοῦς καὶ χαριστάτου μειδιάματός της, ἡ καλὴ γυνὴ δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ κρατηθῆ· καὶ αὐτὸς ὁ Σταμπλῆ δὲν ἔκρυψε τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν συγκίνησιν.

— Ἀκουσε, Γιάννη, εἶπεν ἡ σύζυγός του, σπογγίζουσα τὰ δάκρυά της· ἄς μὴ μείνωμεν ἐδῶ· αἱ καρδίαι μας θὰ θλίβονται καὶ θὰ ἐντρέπωμαι δσάκις σκέπτομαι, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα πλούσιοι, ἐνῶ ἡ μαρκησία ταλαιπωρεῖται ἴσως ὑπὸ τῆς πτωχείας. Ὅσον καὶ ἂν συλλογίζωμαι ὅτι τὸν πλοῦτόν μας αὐτὸν τὸν ἐκερδήσαμεν μὲ τοὺς κόπους μας, αἰσθάνομαι πάντοτε κάτι τι ἐντὸς μου, ὡς νὰ μὲ ἐτυπεν ἡ συνείδησις. Δὲν σοὶ φαίνεται ὅτι αἱ εἰκόνας αὐταὶ μᾶς βλέπουσι μετ' ὀργῆς, ὡς ἐὰν ἤθελον νὰ μᾶς ὀμιλήσωσιν; Ἄς φύγωμεν· τὸ μέγαρον αὐτὸ δὲν ἐκτίσθη δι' ἡμᾶς· ὁ ὕπνος μας δὲν θὰ ἦναι ἥσυχος ἐδῶ, καὶ, πιστευσόν με, φαίνει ὅτι ἔχομεν ἡμεῖς ἀφθόνως πάντα τὰ ἀναγκαῖά μας, ἐνῶ οἱ Λασεγλιέρ δυστυχοῦσιν. Ἐλα, ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν ἑπαυλὴν μας· ἐκεῖ ἀπέθανεν ὁ πατήρ σου, ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ υἱός μας, ἐκεῖ ἐζήτησαμεν καὶ οἱ δύο μας εὐτυχεῖς· ἄς ἐξακολοιῶσμεν λοιπὸν νὰ ζῶμεν ὡς καὶ πρότερον· τότε οἱ τίμιμοι ἄνθρωποι θὰ μᾶς ἐπαινέσωσιν, οἱ φθονεροὶ θὰ μᾶς σεβασθῶσι, καὶ ὁ Θεὸς βλέπων ὅτι ἀπολαύομεν μετριοφρόνως τὰ πλοῦτή μας, δὲν θὰ ὀργισθῆ ἐναντίον μας, ἀλλὰ θὰ εὐλογῆσῃ τὸν υἱὸν μας καὶ τοὺς ἀγρούς μας.

Οὕτως ὀμιλήσεν ἡ χωρικὴ, διότι εἶχε καρδίαν εὐγενῆ· καίτοι δὲ μὴ λαβοῦσα ἀνατροφὴν, εἶχεν ὅμως νοῦν εὐθὺν καὶ κρίσιν ὑγιᾶ. Βλέπουσα δὲ ὅτι ὁ σύζυγός της τὴν ἤκουε σκεπτικῶς καὶ ἐφαίνετο ἔτοιμος νὰ ἐνδῶσῃ, ἐδιπλασίασε τὰς προσπαθείας της. Ἀλλ' ὁ Σταμπλῆ δὲν ἤργησε νὰ νικήσῃ τὴν συγκίνησιν τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν κατ' ἀρχάς· ἐκτὸς τούτου, οὗτος εἶχε λά-

βει παιδευσίαν τινα καὶ εἶχε κάπως συγχρωτισθῆ πρὸς τὰς νέας ἰδέας. Καὶ ἠθράνετο μὲν ἔτι πρὸς τὴν μαρκησίαν μᾶλλον ἢ πρὸς τὸν μαρκήτιον σεβασμὸν τινα καὶ εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ βαθμηδὸν, ἐνώτῳ ἐπλούτει, ὁ πόθος τῆς ιδιοκτησίας ἀνεπτύσσετο ἀνεπαισθήτως ἐν αὐτῷ, ἐσχάτως δὲ μάλιστα εἶχε κατανικήσει τὰ αἰσθηματὰ τοῦ ἐκείνα· ἐκτὸς τούτου εἶχε τέκνον· καὶ τὰ τέκνα εἶναι πάντοτε θαυμασιὰ πρόφασις, ὅπως αἱ οἰογένειαι δικαιολογήσωσι τὸν ὑπερβολικὸν ἐγωϊσμὸν καὶ τὴν κατάχρησιν τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος.

— Καλὰ καὶ ἄγια εἶναι αὐτὰ ποῦ εἶπες, ἀπῆντησεν, ἀλλὰ τὰ μέγαρα κτίζονται διὰ νὰ κατοικοῦνται, καὶ ὑποθέτω ὅτι καὶ ἡμεῖς δὲν ἠγοράσαμεν αὐτὸ διὰ νὰ φυλάττωμεν ἐντὸς αὐτοῦ τὰ βώδια καὶ τὰ πρόβατά μας. Τί παίσομεν ἡμεῖς ἐὰν ἔφυγαν οἱ κύριοί μας; Μήπως ἡμεῖς ἐκηρύξαμεν αὐτοὺς ἐκτὸς τοῦ νόμου καὶ κατέσχομεν τὰ κτήματά των; Ὅχι· τὰ κτήματα αὐτὰ δὲν τὰ ἐκλέψαμεν· τὰ ἐκερδήσαμεν διὰ τῆς ἐργασίας μας, τὰ ἠγοράσαμεν ἀπὸ τὸ ἔθνος. Οἱ ιδιοκτῆταί των δὲν ὑπάρχουσι πλέον· οἱ τίτλοι καταργηθήσαν, καὶ ὅλοι οἱ Γάλλοι εἶναι ἴσοι μεταξὺ των· δὲν καταλαβάνω λοιπὸν διατί δὲν θὰ κοιμηθῶμεν ἐδῶ τόσον ἡσύχως ὅσον καὶ οἱ Λασεγλιέρ.

— Σιώπα, Σταμπλῆ, σιώπα, ἀνέκραξεν ἡ χωρικὴ· σεβάσθητι τὴν δυστυχίαν καὶ μὴ ὑβρίζης τὴν οἰογένειαν, ἥτις πάντοτε ἔτρεφε σὲ καὶ τοὺς ἰδικούς σου.

— Δὲν ὑβρίζω κανένα, εἶπεν ὁ Σταμπλῆ ὀλίγον κατησχυμένος, ἐπαναλαμβάνω μόνον, ὅτι καὶ εἰς τὴν ἑπαυλὴν μας ἐὰν ἐπιστρέψωμεν, τὸ πρᾶγμα διόλου δὲν ἀλλάσσει· διότι ἐδῶ δὲν βλέπω ἄλλους εἰμὴ τοὺς ποντικούς· αὐτοὶ μόνον θὰ μείνωσιν ἡσυχώτεροι ἐὰν φύγωμεν. Εἴμεθα ἀπλοῖ χωρικοὶ, εἶναι ἀληθές· ἡ ἀνατροφή μας δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐφθάσαμεν, τὸ παραδέχομαι καὶ αὐτό· ἀλλ' ἴσια ἴσια, ἐπειδὴ ἡμεῖς αἰσθανόμεθα ταύτην τὴν ἔλλειψιν, πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν νὰ μὴ τὴν αἰσθανθῆ καὶ ὁ υἱός μας ἀργότερον. Εἶναι καθήκον μας λοιπὸν νὰ ἀναθρέψωμεν αὐτὸν ὡς ἀρμόζει εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εὐρεθῆ μίαν ἡμέραν ὅταν μεγαλώσῃ. Εἰπέ μοι, δὲν θὰ καμαρώνῃς ὅταν θὰ ἰδῆς τὸν μικρόν μας μάγκαρ, τὸν Βερνάρδον, μὲ τὸ ζῆφος εἰς τὸ πλευρὸν καὶ μὲ χρυσὰς ἐπωμίδας; Καὶ ἔπειτα, ἤθελα νὰ ἤξευρα, διατί νὰ μὴ γείνης καὶ σὺ ὅπως καὶ ἡ κυρία μαρκησία, ἡ πρόνοια τῶν κτημάτων τούτων καὶ τὸ στόλισμα τοῦ μεγάρου;

— Ὁ υἱός μας θὰ ἀξίξῃ περισσότερο, ἐὰν δὲν ἀνατραφῆ ἐντὸς μεγάρου, καὶ ἡ κυρία μαρκησία ἀφῆκε μὲν τὴν κατοικίαν της, ἀλλὰ δὲν ἀφῆκεν ἐντὸς αὐτῆς τὸ μυστικὸν τῆς ὠραιότητος καὶ τῶν χαρίτων της. Βλέπεις, Σταμπλῆ, οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι εἶχον ἐπάνω τους κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀποκτήσωμεν ἡμεῖς. Εἶναι δυ-

νατόν νά πάρη κανείς τὰ κτήματά των, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ κάτι τι δὲν θὰ τὸ πάρη ποτέ.

— Καλὰ, τί μᾶς μέλλει; ἄς τὸ κρατήσουν αὐτὸ τὸ κάτι τι τους, καὶ ἄς τὸ χαίρωνται! Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι τὴν τὸ μέγαρον αὐτὸ εἶναι ἰδικόν μας, καὶ θὰ μείνωμεν ἐδῶ.

Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ἐπλησίαζεν ἡ ἀνοιξίς, ἡ πρώτη τοῦ αἰῶνος· ὁ Βερνάρδος μόλις ὄκταετής τότε, ἦτο μικρὸς μάγκας, κεκτημένος εἰς μέγαν βαθμὸν ὕλης τὰς ἰδιότητας τῆς ἡλικίας του· παραχοποῖς, πείσμων, ἀνήσυχος, ἀνυπότακτος, δὲν ἔκαμνεν ἄλλο εἰμὴ νὰ παλαίῃ μὲ τὰ παιδία τοῦ χωρίου, καὶ ὅτε μὲν νικῶν, ὅτε δὲ νικώμενος, ἐπανήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν μὲ κατεσχισμένα ἐνδύματα ἢ μὲ πρόσωπον τραυματισμένον. Ὁ Σταμπλὴ προσέλαβε παιδαγωγὸν διὰ τὸ καλὸν τοῦτο παιδίον, καὶ βέβαιος ὦν ὅτι ὁ σχολαστικὸς ἐκεῖνος ἤθελε μορφώσῃ τὸν υἱὸν του, ἤτοι μᾶσθῃ νὰ ἀπολαύσῃ ἐν ἀνέσει καὶ ἄνευ ἐπιδείξεως τὸν ἀγαθόν, ἄτινα ἀπέκλιθε διὰ τῶν κόπων του καὶ τῆ τυχερᾶ συνεργείᾳ τῶν περιστάσεων. Ἄλλ' ἦτο πεπρωμένον ὅτι ὁ βίος του οὐδὲν ἄλλο ἔμελλε νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς εἰμὴ σειρὰ ἀλλεπαλλήλων ἀνησυχιῶν, συμφορῶν καὶ θλίψεων.

[Ἔπειτα συνέχισα]

ΑΡΣΙΝΗ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ἐξεδόθη ἄρτι ὀγκώδεις τεύχος, περιλαμβάνον τὰ ἐξαγόμενα τῆς κατὰ τὸ 1879 ἐνεργηθείσης ἐπισήμου ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, συνταχθὲν δὲ ἐπιμελεῖα τοῦ παρὰ τῷ αὐτῷ ὑπουργεῖῳ ἐργαζομένου τμηματάρχου κ. Ἀλεξάνδρου Μανσολά. Ἐκ τοῦ πολλοῦ λόγου ἀξίου τούτου ἔργου μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὸ περὶ τῆς ἀπογραφῆς τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κεφάλαιον.

Σ. τ. Δ.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Πρῶτον ἤδη κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1879 ἐλήφθη τὸ μέτρον νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Αἱ πρωτεύουσαι τῶν Κρατῶν μεγάλων ἢ μικρῶν, ἀρχαίων ἢ νέων, εἰ καὶ θεωροῦνται ὅτι περικλείουσι τὴν ἐντελεστέραν ἔκφρασιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, καὶ ὅτι ἐν αὐταῖς κατοπτρίζονται οὕτως εἰπεῖν τὰ προτερήματα ἢ ἐλαττώματα, τὰ ἦθη καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ ὅλου Κράτους, οὐχ ἦττον ἔχουσι καὶ ὅπως ἴδιον βίον διαδηλούμενον διὰ πράξεων ἢ γεγονότων ἰδίων. Ἡ ἐξέτασις ἐπομένως τῆς καταστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν παρέχει ὑπ' ἀμφοτέρως τὰς ἐπόψεις ταύτας ἐνδιαφέρον ἰδιάζον.

Πανταχοῦ σχεδὸν παρατηρεῖται ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς πρωτεύουσας αὐξάνει ταχύτερον τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους, ἂν καὶ ἡ μὲν θνησιμότης αὐτῆς εἶναι ἀνωτέρα, ἢ δὲ σχέσις τῶν γεννήσεων πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τοὺς γάμους μικροτέρα· τοῦτο δὲ, διότι ἀφ' ἐνός μὲν ἢ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐγκατάστασις νέων κατοίκων εἶναι ἀνωτέρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πυκνότης τῶν κατοίκων καθιστᾷ τὸν βίον δαπανηρότερον, ὅπερ περιστελεῖ τὴν γονιμότητα.

Ἡ ἀπογραφὴ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διεξήχθη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ διὰ δελτιῶν διανεμηθέντων κατ'

οἰκογενείας. Τῆς διὰ δελτιῶν ἀπογραφῆς ἐξήρθησαν τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, τὰ ἐκπαιδευτήρια ἐν οἷς δικιτῶνται ὑπότροφοι, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ αἱ φυλακαί.

Κατὰ τὰ πορίσματα τῆς ἀπογραφῆς ταύτης ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικῶν (3,460), ἐξηκριβώθη εἰς 63,374.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ δελτιῶν ἀπογραφέντων ἀνέρχεται εἰς 61,198, διανεμόμενος ὡς ἐξῆς μετὰ τὴν τῶν ἐξ ἀστυνομικῶν τμημάτων εἰς ἃ διακρίνεται ἡ πόλις·

Τμήμα	Ἄρρηνες	Θήλειες	Τὸ ὅλον
Α'	5,842	5,307	11,149
Β'	3,922	3,186	7,108
Γ'	6,540	5,412	11,952
Δ'	4,073	3,048	7,121
Ε'	6,433	5,788	12,221
ΣΤ'	5,866	5,630	11,496
Προσθ. εἰς ἅπαντα τὰ τμήμ.	73	78	151
Τὸ ὅλον	32,749	28,449	61,198

Ἀπεγράφησαν προσέτι·

	Ἄρρηνες	Θήλειες	Τὸ ὅλον
α) Εἰς τὰ Φιλανθρ. Καταστ.	337	271	608
β) » τὰ Ἐκπαιδευτήρια	204	305	509
γ) » τὰ Ξενοδοχεῖα . . .	487	136	623
δ) » Ἐν ταῖς Φυλακαῖς .	428	8	436
Τὸ ὅλον	1,456	720	2,176

Ὁλ. ἀριθ. κατοίκων 34,205 29,169 63,374

Ἐπομένως, κατὰ τὰ διδόμενα ταῦτα, οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν φύλου διακροῦνται·

Εἰς ἄρρηνες	34,205
» θήλειες	29,169

ἦτοι ἐπὶ 100 κατοίκων 54 εἰσὶν ἄρρηνες καὶ 46 θήλειες, ἐν ᾧ δι' ὅλον τὸ Κράτος ὑπελογίσθησαν ἐπὶ τοῖς 100 ἄρρηνες μὲν 52.45, θήλειες δὲ 47.55.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος τῆς ἡμετέρας πρωτεύουσας ἀναλογεῖ πρὸς τὸν ὅλον πληθυσμὸν τοῦ Κράτους ὡς 3.83 ἐπὶ τοῖς 100.

Ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι διὰ τὴν Βιέννην 1.25 τοῖς 100, Βερολίνον 2.96, Παρισίους 4.54, Λονδῖνον 13.97. Ἐπομένως ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν εὐρίσκειται εἰς ἀναλογίαν ἐκείνων τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Βερολίνου.

Κατὰ τινὰ πίνακα ἀπογραφῆς, ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, ἐπισκευρωμένον δὲ παρὰ τοῦ τότε διοικητοῦ Ἀττικῆς κ. Ἀξιώτου, ἐν ἔτει 1836 ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἀποτλούμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκ μόνης τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς, περιελάμβανε κατοίκους 14,092. Ἐπομένως ἂν λάθωμεν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, καίπερ μὴ παριστάνοντα μόνης τῆς πόλεως τὸν πληθυσμὸν, ὡς ὕρον συγκρίσεως, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀθήναις κατοίκων ἠύξησεν ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1879, ἐν διαστήματι δηλαδὴ 43 περιπέου ἐτῶν, κατὰ 450 περίπου τοῖς 100, ἦτοι 10 τοῖς 100 κατ' ἔτος.

Ἡ αὐξήσις αὕτη, φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς μετὰ πολυετέος καταστροφῆς καὶ συμφορῆς ἰδρυθείσης